

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia. Mainitun lain mukaan valtio korvaa kunnalle laissa määritellyjä kotoutumisen edistämisestä aiheutuneita kustannuksia. Kustannuksia on vuoden 2022 loppuun asti voinut syntyä kunnalle muun muassa sellaisten palveluiden järjestämisestä, jotka sisältyivät kunnan tarjoamiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kunnan on haettava korvaukset viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan. Voidakseen hakea korvauksia, kunta voi tarvita tietoja hyvinvointialueelta, jonka vastuulla sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen nykyisin on. Kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta tietoja henkilöstä, jolle tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle vuoden 2022 aikana kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla korvattavia kustannuksia. Kaikki kunnat eivät ole hakeneet vuoden 2021 korvauksia vuoden 2022 loppuun mennessä. Kunnalla on kuitenkin vielä vuoden 2023 aikana mahdollisuus hakea vuonna 2021 syntyneiden kustannusten korvauksia. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia siten, että kunnalla olisi oikeus saada hyvinvointialueelta vastaavasti myös vuoden 2021 osalta välttämättömät tiedot.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
5 Lausuntopalaute.....	5
6 Voimaantulo	6
7 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	6
LAKIEHDOTUS	7
Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta.....	7
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTI.....	8
Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta.....	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023. Järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (1386/2010), jäljempänä *kotoutumislaki*, muutettiin lailla 936/2022 säätämällä hyvinvointialueen roolista kotoutumisen edistämisessä, hyvinvointialueen saamista korvauksista sekä tiedon- saannista muun muassa kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Laki tuli voimaan 1.1.2023.

Kotoutumislain mukaan valtio korvaa kunnalle ja hyvinvointialueelle laissa määritellyjä kotoutumisen edistämisestä aiheutuneita kustannuksia. Kunnan tai hyvinvointialueen on haettava korvausta Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle (*kehittämis- ja hallintokeskus*) osoitetulla hakemuksella viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan. Kunta voi takautuvasti hakea korvauksia myös sellaisista kustannuksista, joita sille on syntynyt sellaisten palveluiden järjestämisestä, jotka sisältyivät vuoden 2022 loppuun asti kunnan tarjoamiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Voidakseen hakea korvauksia, kunta voi tarvita tietoja hyvinvointialueelta, jonka vastuulla sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen nykyisin on. Kustannusten korvausten hakemisen mahdollistamiseksi säädettiin kotoutumislakiin 87 e §, jonka mukaan kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta välttämättömät tiedot vuonna 2022 kunnalle syntyneiden kustannusten osalta. Kuntia ohjeistettiin hakemaan vuoden 2021 sekä mahdollisimman kattavasti myös 2022 aikana syntyneistä kustannuksista korvauksia vuoden 2022 loppuun mennessä, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirron myötä tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaista siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille. Lakia 936/2022 koskeva lakiehdotus hyväksyttiin eduskunnassa 28.10.2022 ja laki vahvistettiin 25.11.2022 Tasavallan Presidentin istunnossa. Sittenkin on kuitenkin käynyt ilmi, etteivät kaikki kunnat ole hakeneet 2021 vuoden korvauksia vuoden 2022 loppuun mennessä. Täten tiedonsaantioikeutta olisi laajennettava niin, että kunnalla olisi mahdollisuus saada tiedot hyvinvointialueelta myös vuonna 2021 kunnalle syntyneiden kustannusten osalta.

Kyseessä on tekninen muutos lakiin eikä laissa esitettyjä perusteita muutoin olisi tarpeellista muuttaa.

Esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla ajalla 4.4.–2.5.2023 julkisessa lausuntopalvelussa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [TEM016:00/2023](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet).

2 Nykytila ja sen arviointi

Voimassa olevan kotoutumislain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kotoutumisen edistämisessä useilla viranomaisilla on roolia: muun muassa ministeriöillä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla (jatkossa *ELY-keskus*), työ- ja elinkeinotoimistoilla, hyvinvointialueilla sekä kunnilla.

Kotoutumislain 6 luvussa säädetään kustannusten korvaamisesta. Kunnalle aiheutuu kustannuksia 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden, eli erityisesti kansainvälistä suojelua saavien sekä heidän perheenjäsentensä, vastaanotosta ja kotoutumista edistävien palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä. Valtio korvaa kunnille ja hyvinvointialueille maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi järjestettyjen toimien aiheuttamia kustannuksia kotoutumislain mukaisesti. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat oikeutettuja valtion maksamiin korvauksiin siten kuin kotoutumislain 6 luvussa säädetään.

Kunnan on haettava kotoutumislain 54 §:n 1 momentin mukaan lain 6 luvussa tarkoitettua korvausta sille aiheutuneista kustannuksista kehittämis- ja hallintokeskukselle osoitetulla hakemuksella. Kustannusten korvaamista on haettava viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan.

Kustannuksia ei korvata, jos niiden korvaamista haetaan myöhemmin kuin kahden vuoden kuluttua. Kahta vuotta voidaan pitää riittävänä aikana korvauksen hakemiseen. Jotta korvaus voidaan maksaa, on hakemus yksilöitävä erittelemällä kustannukset, joista korvausta haetaan. Korvaushakemukseen tulee myös liittää kustannuksiin liittyvät tositteet tai muu riittävä selvitys kustannuksista aina, kun se on mahdollista. Korvaushakemuksen liitteeksi voi olla tarpeen liittää esimerkiksi lääkärinlausunto tai muu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen antama selvitys. Kehittämis- ja hallintokeskus voi tarvittaessa tehdä tarkastuksia kustannusten todenmukaisuuden varmistamiseksi esimerkiksi pistokokein.

Kotoutumislain mukaan erityiskustannusten korvaamisen edellytyksenä on ELY-keskuksen päätös. Kunta voi tarvita hyvinvointialueelta tietoja hakiessaan mainittua ELY-keskuksen päätöstä sekä hakiessaan korvausta kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Kunta voi hakea vuoden 2022 loppuun mennessä aiheutuneita kustannuksia vielä vuoden 2023 ja 2024 aikana, jolloin sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat tehtävät ovat hyvinvointialueiden vastuulla ja siten korvauksia voidaan maksaa myös hyvinvointialueille. Edellä kuvatuksi on käynyt ilmi, etteivät kaikki kunnat ole hakeneet 2021 vuoden korvauksia vuoden 2022 loppuun mennessä. Kunnalla on vuoden 2023 aikana mahdollisuus hakea 2021 vuonna syntyneiden kustannusten korvauksia. Täten tiedonsaantioikeutta olisi laajennettava niin, että kunnalla olisi mahdollisuus saada tiedot hyvinvointialueelta myös vuonna 2021 kunnalle syntyneiden kustannusten osalta.

3 Tavoitteet

Ehdotetun kotoutumislain muutoksen tavoitteena on mahdollistaa kunnan oikeus saada hyvinvointialueelta kunnalle syntyneiden kustannusten korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot myös vuoden 2021 osalta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kotoutumislain muutoksella ehdotetaan, että kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta myös vuoden 2021 osalta välttämättömät tiedot sille vuoden 2022 loppuun mennessä syntyneiden kustannusten korvausten hakemiseksi. Koska kunnalla on voimassa olevan kotoutumislain nojalla mahdollisuus hakea korvauksia takautuvasti kaksi vuotta kustannuksen syntymisen jälkeen, esitetään mahdollistettavan jatkossa se, että kunta voisi saada tiedot hyvinvointialueelta myös vuoden 2021 osalta. Tiedonsaantioikeus koskee sellaisia tietoja, jotka hyvinvointialueella tosiasiassa on. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmät siirtyivät kunnilta hyvin-

vointialueelle 1.1.2023, minkä vuoksi kunnan vuonna 2021 tarjoamien sosiaali- ja terveyspalveluiden tiedot ovat nykyisin hyvinvointialueen järjestelmissä. Tiedot tulee toimittaa viipymättä, kohtuullisen ajan kuluessa noudattaen yleislainsäädäntöä.

Esitetyllä muutoksella ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia. Voimassa olevan kotoutumislain mukaan kunta voi hakea sille vuoden 2021 loppuun mennessä aiheutuneiden kustannusten korvaamista vuoden 2023 loppuun mennessä. Esitetyllä muutoksella ei muuteta voimassa olevaa lakia tältä osin, joten nyt esitetty muutos ei aiheuta taloudellisia vaikutuksia.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia viranomaisten toimintaan kunnan ja hyvinvointialueen välisen tiedonsaannin osalta. On arvioitavissa, että vuoden 2023 lopulla kunnat tulevat toimittamaan hyvinvointialueille useita tietopyyntöjä, joiden perusteella kunnat hakevat ELY-keskuksilta päätöksiä ja kehittämis- ja hallintokeskukselta korvauksia. Korvausten hakemiseen liittyviin viranomaistehtäviin ei kuitenkaan tällä esityksellä esitetä muutoksia eikä tiedonsaantioikeuden muuttaminen siten edellytä lisäresursseja. Toimeenpanon sujuvoittamiseksi lain esitetään tulevan voimaan 1.11.2023.

Myös Ahvenanmaan maakunnan kunnat voivat hakea kotoutumislain mukaisia kustannusten korvauksia. Esitetyllä muutoksella ei ole kuitenkaan vaikutusta Ahvenanmaan maakunnan kuntiin, sillä Ahvenanmaalla ei ole hyvinvointialueita.

5 Lausuntopalaute

Hallituksen esitys oli lausunnoilla 4.4.–2.5.2023. Lausuntoja pyydettiin muun muassa muilta ministeriöiltä, keskeisiltä viranomaisilta, kunnilta ja hyvinvointialueilta. Lausuntoja annettiin yhteensä 28 kappaletta. Lausunnon antoivat seuraavat tahot: sisäministeriö, ympäristöministeriö, Lapin ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Satakunnan ELY-keskus, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Hämeenlinnan, Lieksan, Seinäjoen, Kotkan, Iisalmen, Jyväskylän, Lappeenrannan, Forssan, Helsingin, Rovaniemen ja Porin kaupungit, Sysmän, Marttilan, Posion, Teuvan ja Janakkalan kunnat, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Isojoen kunta, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymä ja Satakunnan hyvinvointialue. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö sekä Tietosuojavaltuutetun toimisto ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiasta.

Lausunnoissa pidettiin yleisesti esitettyä muutosta kannatettavana sekä tarpeellisena ja pidettiin tärkeänä, että kunnille mahdollistetaan välttämättömien tietojen saanti hyvinvointialueilta myös vuoden 2021 osalta. Lausunnoissa pidettiin tärkeänä tiedonsaannin turvaamista siltä ajalta, jolta kunta on oikeutettu saamaan kotoutumislain mukaisia korvauksia kustannuksia.

Satakunnan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueiden lausunnoissa nostettiin esiin se, että hyvinvointialue voi luovuttaa kunnalle vain sellaisia tietoja koskien vuosia 2021 ja 2022, joita hyvinvointialueella tosiasiallisesti on. Lisäksi Teuvan kunta nosti esiin sen, että perusteluissa olisi hyvä tuoda esille, että hyvinvointialueen tulee toimittaa tiedot viipymättä kunnille kuntien niitä pyytäessä. Esitetyllä muutoksella on tarkoitus mahdollistaa se, että kunnalla olisi oikeus saada hyvinvointialueelta välttämättömät tiedot kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä, jolle vuonna 2021 tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle sellaisia kustannuksia, joista kunta voi hakea kotoutumislain tarkoitetuista korvauksista. Tiedonsaantioikeus koskee sellaisia tietoja, jotka hyvinvointialueella tosiasiallisesti on – erityisesti tietoja, jotka siirtyivät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmien mukana kunnalta hyvinvointialueelle.

1.1.2023. Tiedot tulee toimittaa viipymättä, kohtuullisen ajan kuluessa noudattaen yleislainsäädäntöä. Lausuntojen perusteella esityksen perusteluja on täsmennetty. Lisäksi pykälän sanamuotoa on kielellisesti täsmennetty.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toi lausunnossaan esiin sen, että Ahvenanmaalla on lainsäädäntövalta alueellaan kotoutumista edistävissä asioissa eikä sillä ole lausuttavaa ehdotusluonnoksesta, sillä ehdotettu muutos ei vaikuta Ahvenanmaan kuntiin, koska Ahvenanmaalla ei ole hyvinvointialueita.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.11.2023.

7 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Kotoutumislain 87 e §:n kannalta välttämättöminä tietoina voidaan pitää yksilöinti- ja yhteystietojen lisäksi tietoja henkilön saamista palveluista, jotta kunta voi hakea niitä koskevia korvauksia. Kotoutumislain 87 e §:ään liittyvää henkilötietojen suojaa on arvioitu täsmällisemmin hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (84/2022 vp). Mainitussa esityksessä tehty arviointi perustuslain ja perusoikeuksien näkökulmasta soveltuu myös käsillä olevaan esitykseen. Tällä hallituksen esityksellä esitetään laajennettavan kunnan tiedonsaantioikeutta ajallisesti yhden vuoden osalta.

Kotoutumislain 87 e §:n tietojen luovutus koskee kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun aikana toteuttamista palveluista syntyneiden kustannusten korvauksiin liittyviä tietoja. Tällöin käsittely on tarpeen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) 9 artiklan 2 kohdan h alakohdan perusteella terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten. Käsittelyssä noudatettaisiin 9 artiklan 3 kohdan edellytyksiä. Koska tietyt korvaukset, kuten erityiskustannuskorvaukset, maksetaan toteutuneiden kustannusten perusteella ja koska niistä haetaan päätöstä, jonka ELY-keskus tekee, tarvitaan hakemuksiin myös henkilötietoja. Korvauksien hakemiseen liittyvät tiedonsaantioikeudet ovat välttämättömiä, jotta kunta saa haettua kotoutumislain nojalla korvattavaksi säädettyjä tiettyjä kustannuksia, jotka ovat syntyneet tietojen kohteena olevalle henkilölle järjestetystä palvelusta. Esitetyssä 87 e §:ssä säädetään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti siitä, kenellä on oikeus saada henkilötietoja, keneltä niitä on oikeus saada ja että tällä taholla on myös tietojen luovuttamiseen velvollisuus sekä tietojen saamisen käyttötarkoituksista ja tietojen välttämättömyydestä.

Edellä kerrotun perusteella lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 87 e §, sellaisena kuin se on laissa 936/2022, seuraavasti:

87 e §

Tietojen luovuttaminen hyvinvointialueelta kunnalle

Kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun korvauksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä, jolle tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle vuoden 2021 tai 2022 aikana sellaisia kustannuksia, joista se voi hakea 46, 47, 48, 49 tai 51–53 §:ssä tarkoitettuja korvauksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 31.8.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Sisäministeri Mari Rantanen

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 87 e §, sellaisena kuin se on
laissa 936/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

87 e §

Tietojen luovuttaminen hyvinvointialueelta kunnalle

Kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä, jolle tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle vuoden 2022 aikana *kunnalle* sellaisia kustannuksia, joista kunta voi hakea 46, 47, 48, 49 tai 51–53 §:ssä tarkoitettuja korvauksia.

87 e §

Tietojen luovuttaminen hyvinvointialueelta kunnalle

Kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun *korvauksen hakemiseksi* välttämättömät tiedot 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä, jolle tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle vuoden *2021 tai* 2022 aikana sellaisia kustannuksia, joista *se* voi hakea 46, 47, 48, 49 tai 51–53 §:ssä tarkoitettuja korvauksia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____.